

Nr. 4 (447)
2024 m. balandis

Skiratis

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJOS MĖNRAŠTIS

Kaina
2 Eur

Kurčiųjų jaunimo
asociacijai – 10 metų
2023 m. rezultatų apžvalga
ir šiųmetės veiklos

V. STANKUTĖ-ELKJAER:
Gyvenu laimingą gyvenimą Danijoje,
bet dalelė širdies liko Lietuvoje

ŠIAME NUMERYJE

2-3 Trumpai apie mus

PSICHOLOGAS PATARIA

4 Mama ar moteris?

JAUNIMAS

4-5 Kurčiųjų jaunimo
asociacijai – 10 metų

LIETUVOS KURČIŲJŲ
DRAUGIJOJE

6 Respublikinės valdybos
posėdyje

7 2023 metų apžvalga ir
šiųmetės veiklos

KURTIEJI PASAULYJE

8-9 V. Stankutė-Elkjaer: „Gyvenu
laimingą gyvenimą Danijoje,
bet dalelė širdies liko
Lietuvoje“

REGIONŲ NAUJIENOS

10-11 V. Dapšauskienė:
„Komandai – vienybės,
kurtiesiems – aktyvumo“

KELIONIŲ KRONIKA

12-13 L. ir R. M. Balaišiai:
100 dienų kelionė po Aziją

UGDYMAS

14 Šimtadienis kitaip

14-15 Kauniečiai mokiniai neria
į naujas veiklas

15-16 LKNUC Mokinių tarybos
vizitas Švedijoje

Viršelyje – V. Stankutės-Elkjaer
asmeninio albumo nuotr.

Trumpai APIE MUS

Naująja Lietuvos negalios organizacijų forumo
prezidente išrinkta **Indrė Širvinskaitė**.

Ji yra žmonių su negalia teisių ekspertė.

Prezidentės poste pakeitė prieš tai

11 metų dirbusią **Dovilę Juodkaitę**.

Nuotraukoje – iš kairės Dovilė ir Indrė.

LNF yra didžiausia skėtinė negalios organizacija, vieni-
janti 18 juridinių narių, tarp jų yra ir 2 su kurčiaisiais
susijusios organizacijos: LKD ir bendrija „Pagava“. LNF
tenka svarbus vaidmuo užtikrinant asmenų su negalia
teises. Naujoji prezidentė turi kompetencijų įtraukiojo
ugdymo ir JT Asmenų su negalia teisių konvencijos stė-
bėsenos srityse, todėl LNF nariai palaikė kandidatūrą.
Taip pat paaiškėjo, kad iki šiol LNF vado-
vavusios D. Juodkaitė ir **Henrika Vainienė** toliau lieka LNF veikloje: Dovilė stiprins tarptautinį
bendradarbiavimą, o Henrika dirbs paslaugų šeimai srityje. LNF suvažiavime išrinkti nauji LNF
Tarybos nariai: **Egidijus Grigonis**, Lietuvos paraplegikų asociacija; **Lina Sasnauskienė**, Lietuvos
autizmo asociacija „Lietaus vaikai“; **Ginta Žemaitaitytė-Bunevičė**, Lietuvos žmonių su negalia
sąjunga; **Ramunė Lebedytė-Undžienienė**, Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija
„Viltis“; **Paulius Kalvelis**, Lietuvos aklyjų ir silpnaregių sąjunga; **Aušra Degutytė**, Lietuvos aso-
ciacija „Gyvastis“; **Vaida Lukošiuūtė**, Lietuvos kurčiųjų draugija; **Indrė Petkevičienė**, Lietuvos
šeimų, auginančių kurčius ir neprisigirdinčius vaikus, bendrija „Pagava“.

Nuo šiol galima gauti didesnę kompensaciją
už mobiliojo ryšio telefoną (vibruojantį).

Jis skiriamas vieną kartą

per 3 metus iki 300 eurų.

Dar galima nemokamai įsigyti:

vibruojantį žadintuvą arba

žadintuvą su vibruojančia pagalvėle, laidinį telefoną.

Šios priemonės bus skirstomos iki tol, kol pasibaigs.

Priemonės yra Techninės pagalbos priemonių centre.

Daugiau – <https://tppc.lrv.lt/lt/asmenims/atmintines/apie-klausos-tp/>

Organizuojamos nemokamos paskaitos,

kaip atpažinti smurtą šeimoje.

Vilniuje paskaita jau vyko, kitur dar vyks.

Smurtas vadinamas neapykantos kalba.

Bus paaiškinta, kur kreiptis dėl patiriamo smurto.

Kokiame kurčiųjų centre vyks paskaita ir kada,

nurodyta čia 🗣️

Tvarkaraštis

KKC – gegužės 9 d. 17:30 val.;

ŠKC – gegužės 22 d. 13:00 val.;

KLKC – gegužės 22 d. 17:30 val.;

PKC – gegužės 23 d. 15:00 val.

PASKAITOS APIE NEAPYKANTOS KALBĄ
JŪSŲ MIESTE!

Spustelėkite, kad išsklistumėte

0:00 / 3:17

KVIEČIAME DALYVAUTI

BALENDIS 2023 D. 10:30
Vilniaus kurčiųjų draugija

GEGUŽĖS 2023 D. 17:30
Kauno kurčiųjų draugija

OKTOBERIS 2023 D. 18:00
Šiaurės Lietuvos kurčiųjų draugija

GEGUŽĖS 2023 D. 17:30
Klaipėdos kurčiųjų draugija

GEGUŽĖS 2023 D. 15:00
Klaipėdos kurčiųjų draugija

Spustelėkite, kad išsklistumėte

KVIEČIAME DALYVAUTI

Pirmąkart „Laisvės TV“ televizijoje
viešėjo LKD viceprezidentas **Paulius Jurjonas**.
Taip pat atlikėjas **Dominykas Vaitiekūnas**.
Jie abu dalyvauja dainų kūrimo
gestų kalba ir lietuvių kalba projekte.
Kurčiam Pauliui bendraujant su laidos vedėju
vertė vertėja Julija Pugačiauskaitė.
Po pokalbio abu dalyviai atliko dainą,
kuri buvo suprantama visiems.

Kodėl kurtumas gali būti kultūrinis išskirtinumas? Kokie populiarūs
kūriniai geriausiai jaučiami kūnu? Ko kurtieji išmoksta kurdami dainas
ir kaip prie projekto „Mes taip nesitarėm“ sumanymo prisidėjo buvęs
sveikatos apsaugos ministras? Į šiuos klausimus atsakymo ieškota
Andriaus Tapino vedamoje politinės satyros laidoje „Laikykites Ten“.

Nuo šiol MO muziejuje elektroninis gidas
ir MO muziejų pristatantys įrašai
prieinami gestų kalba nemokamai.
Taip pat prieinami ir internete,
adresu <https://gidas.mo.lt/>.

Vilniaus muziejus tapo
prieinamas žmonėms
su klausos negalia.
Muziejuje yra QR kodai
su vertimu į lietuvių gestų kalbą.
Bilietai į muziejų kurtiesiems
yra nemokami.

Negirdinti mama Otilija
siekia, kad jos sūnus
galėtų mokytis ir bendrauti
su mokytojais gestų kalba.
Su Otilija kalbėjosi leidinio
sekunde.lt žurnalistas.
Nuotraukoje – Otilija su vyru
ir sūnum.

Straipsnį, pavadintą „Negirdinti mama kovoja dėl vaikų teisės į gestų
kalbą“, su panevėžiete **Otilija Kolodenskyte-Di Fazio** skaitykite ba-
landžio 21 d. *sekunde.lt* leidinyje.

Yra daug neteisingų įsivaizdavimų,
arba mitų apie kurčiuosius.
Pavyzdžiui, kad kurtieji sėdi vežimėliuose. Ne.
Arba, kad skaito Brailio raštu. Ne.
Kuo kurtieji skiriasi nuo girdinčiųjų?
Kad negirdi. Kad bendrauja gestų kalba.
Kurtieji ragina girdinčiuosius
nebijoti prieiti prie kurčiojo ir pakalbinti.
Kurtieji ragina pažinti vieniems kitus.
Ragina kurti visuomenę, kurioje gera
gyventi visiems.

Vilniaus kurčiųjų sporto klubui „Gestui“
33 metus vadovauja **Arūnas Kubaitis**.
Balandžio 14 dienos susirinkime jis buvo
perrinktas toliau eiti prezidento pareigas.
Išrinkta nauja klubo taryba.
Taryba – nuotraukoje su prezidentu centre.

„Facebook“ radome 2 nuotraukas,
kuriose yra nufotografuota
Šv. Kazimiero gatvė Vilniuje.
Joje įsikūrusi ir Kurčiųjų draugija.
Viena nuotrauka daryta 1955 metais,
kita daryta 2023 metais.
Praėjo daug metų, bet gatvė pilnai
vis dar nesutvarkyta.

Mama ar moteris?

Donata LUKOŠIENĖ
LKD psichologė

LKD archyvo nuotr.

Mama ir tėtis rūpinasi vaiku,
jį auklėja.

Žmona ir vyras yra pora.

Kartais vaidmenys susimaišo,
kyla konfliktų.

Negerai, kai moteris tampa mama
savo vyrui.

Tada ji auklėja ir bara savo vyrą.

Atrodo, kad vyras neklauso.

Bet jis nėra vaikas.

Ką daryti? Pagalvok apie problemą,
kuri kartoja.

Koks tavo vaidmuo yra?

Koks turėtų būti?

Ar mano vaidmuo tinka?

Ar man tai patinka?

Jeigu ne, pabandyk pakeisti.

Pažiūrėk, kaip bus.

www.freeplk.com

Vaidmenys. Gyvenime žmonės atlieka daug įvairių vaidmenų: dukra / sūnus, sesė / brolis, draugė / draugas, moteris / vyras, žmona / vyras ir kita. Šie vaidmenys padeda mums suprasti, kas ką turi daryti, kaip elgtis ir kaip bendrauti. Bet kartais tie vaidmenys keičiasi arba susimaišo. Pavyzdžiui, moteris ir vyras buvo draugai, o paskui įsimylėjo ir tapo mergina ir vaikinai. Arba kita situacija: kai gimsta vaikas, moteris gauna naują vaidmenį – mama, o vyras tampa tėčiu. Tai yra normalu, šito pokyčio reikia, kad galėtume pasirūpinti vaiku ir žinotume, kaip turime elgtis.

Nebūk mama savo vyrui. Problema kyla tada, kai vienas vaidmuo užima kito vaidmens vietą ir jie susimaišo. Tada elgesys keičiasi ir žmogus nesupranta, kodėl kyla problemų. Kai moteris tampa mama, jos darbas yra rūpintis ir auklėti vaiką. Tačiau bus labai sunku ir kils problemų, jeigu ji bus mama

savo vyrui. Kaip dažnai moteris sako, kad vyras jos „neklauso“? Bet jis ir neturi klausyti, jis nėra jos vaikas! Arba moteris sako: „Kiek kartų turiu jam kartoti, jis nieko nesupranta!“ Taip yra, nes moteris jaučiasi ir elgiasi kaip mama. Todėl perdėtas rūpestis ar vyro auklėjimas gali sukelti konfliktus, nepasitenkinimą vyrų ir visu gyvenimu.

Ką daryti? Pagalvok apie problemą, kuri kartoja. Pagalvok, kas ir kokį vaidmenį atlieka ir koks vaidmuo turėtų būti. Jeigu aš bendrauju su vaiku – aš esu jo mama. Ne draugė, ne vaikas. Jeigu aš bendrauju su savo vyru – esu žmona, esu moteris, kurią jis myli. Aš nesu mama. Todėl mano elgesys, mano bendravimas bus visai kitoks. Kai bendrauja du suaugę žmonės, jie kalba pagarbiai, mandagiai, kaip du lygiaverčiai partneriai – moteris ir vyras yra ir jaučiasi lygūs vienas kitam. Kai kalbame su vaiku – jį mokome ir auklėjame, rūpinamės, todėl mama ir tėtis yra aukščiau už vaiką, jie parodo, kad „aš žinau geriau“. Bendravimas taip pat turėtų būti pagarbus, bet jis yra kitoks nei suaugusių žmonių.

Nuolat pasitikslink. Svarbu nuolat pasitikslinti, koks mano vaidmuo šiuose santykiuose. Ir ar man tinka ir patinka būti tokia me vaidmenyje? Ar kitam žmogui suprantama ir patinka, kad mūsų toks santykis, koks yra? Jeigu ne – pabandykite pakeisti ir pažiūrėti, kaip bendravimas ir santykiai pasikeis.

Kurčiųjų jaunimo asociacijai – 10 metų

Lietuvos kurčiųjų jaunimo asociacija (LKJA) 2024 m. kovo 24 d. paminėjo 10 metų sukaktį. Renginyje apžvelgėme savo gyvavimo istoriją, pasidžiaugėme reikšmingiausiais faktais. Kartu su savo bendruomenės nariais ir svečiais patyrėme tą popietę daug gražių akimirų, skelbėme įvairias nominacijas. Apie tai ir norime pasidalyti su skaitytojais.

Veronika MICHAILOVA

Istorija. Sukurti LKJA pirmas bandymas buvo dar 2004 m., bet veiklos taip ir neprasidėjo. Antrą kartą prie idėjos grįžta 2013 m. gruodžio 13 d., o oficialiai asociacija įregistruota 2014 m. kovo 19-ąją. Esame kurčiųjų jaunimo nevyriausybinė organizacija Lietuvoje, vienijanti teritorines kurčiųjų jaunimo organizacijas bei ginanti kurčiųjų jaunimo teises ir sudaranti galimybes dalyvauti visuomeninėje veikloje.

Kad galima būtų įkurti LKJA, pagal reikalavimus turėjo veikti bent 3 jaunimo organizacijos. LKJA susikūrimo metais sąlygos įsteigti asociaciją jau buvo. Kauno organizacija (KKJO) veiklą

pradėjo anksčiausiai, 2005 m. Vilniečiai organizaciją (ViKJO) įregistravo 2008 m., o Klaipėdoje jaunimas (KLKJO) susibūrė 2010 m.

LKJA logotipo dizainerė – Indrė Krikščiūnaitė. Jis simbolizuoja, kad Lietuva yra maža, o penki Tarybos nariai telpa į vieną širdį, ji yra stipri ir gyva.

Pirmoji Taryba. Norime supažindinti su pirmąją LKJA Taryba, išrinkta 2014 m. sausio 27 d. Nuotr. iš kairės matysite: Violeta Stankutė, Nina Šamakova, Karolis Simaitis, Monika Kumžaitė (pirmoji LKJA prezidentė), Kęstutis Vaišnora, Dovilė Matulienė, Indrė Mikalauskaitė. 🐾

Pasiekimai. Lietuvos kurčiųjų jaunimas per veiklos 10-metį įgyvendino keletą reikšmingų projektų. 2014 m. surengė kurčiųjų kino festivalį, taip pat organizavo jaunimo mokymus „Išdrįsk žengti pirmąjį žingsnį“. 2019 m. didelio atgarsio sulaukė kurčiųjų poezijos festivalis. Taip pat visada su mumis liks prisiminimas apie organizuotą susitikimą su tuomet pareigą ėjusia Lietuvos Respublikos Prezidente Dalia Grybauskaite.

Tradicijos. LKJA kasmet organizuoja mokymus savo nariams, taip pat kartu su Lietuvos kurčiųjų draugija (LKD) nuo 2016 m. vaikų vasaros stovyklą „Tylioji pasaka“. Tiesa, 2023 m. pastaroji tradicija dėl negauto finansavimo buvo nutrūkusi, na, o šiemet atgimsta vėl. Taip

LKJA Taryba dalinasi su svečiais 10-mečio sukakties džiaugsmu.

Nuotaikingas A. Matulio ir A. Bražinsko pasirodymas.

pat asociacija kas 2 metus dalyvauja arba organizuoja Baltijos šalių kurčiųjų jaunimo festivalį bei Baltijos šalių kurčiųjų jaunimo stovyklą.

EUDY narė. LKJA 2015 m. tapo Europos kurčiųjų jaunimo sąjungos (angl. EUDY) nare. EUDY kasmet organizuoja daug naudingų renginių: mokymus, seminarus, kurčių vaikų 9–12 m., paauglių 13–17 m., suaugusiųjų 18–30 m. stovyklas, vasaros mokymus, šaukia EUDY generalines asamblėjas.

WFDYS narė. 2015 m. LKJA tapo Pasaulio kurčiųjų jaunimo federacijos (WFDYS) nare. Nuo tada pagal galimybes dalyvauja jos renginiuose ir veiklose.

Išbandymas lyderyste. LKJA pasižymi išskirtinai didele prezidentų kaita – per jos gyvavimo laikotarpį jai vadovavo 4 prezidentai (iš eilės): Monika Kumžaitė, Erika Jočytė, Arnoldas Matulis. Dabartinė LKJA prezidentė – Veronika Michailova (nuo 2023 m.).

Planai. Šiomet asociacijos laukia daug svarbių darbų. Be minėtos „Tyliosios pasakos“ stovyklos, esame Baltijos šalių kurčiųjų jaunimo festivalio organizatoriai ir kviesimės į svečius aplink Baltijos jūrą esančių valstybių kurčiųjų jaunimą. Kitąmet numatytas dar vienas unikalus projektas – organizuosime paauglių vasaros stovyklą „EUDY JR CAMP 2025“.

Dabartinė Taryba. O planus inicijuoja ir įgyvendins dabartinė Taryba. Susipažinkime (nuotr. iš kairės): Donatas Kolosovas, Eliza Dobilaitė, Veronika Michailova (prezidentė), Ieva Kontenytė, Lukas Gužauskas.

Šventė. Dešimtmečio šventė mums tapo puikia proga pabūti draugų būryje, įsivertinti nueitą kelią. Sukakties proga renginio aplinką dabino 3 pagrindinėmis spalvomis: violetine, sidabrine ir balta. Visos spalvos mums turėjo svarbią prasmę. Violetinė spalva išgaunama sumaišius raudoną su mėlyna. Tai dviejų visiškai priešingą poveikį turinčių spalvų simbiozė. Raudona, reiškianti stiprybę ir energiją, persipina su mėlyna spalva, simbolizuojančia proto ramybę, ir duoda galutinį rezultatą – balansą. Sidabrinė – šviesos ir kosmoso spalva. Mes, LKJA komanda, norėjome ją pasakyti, jog imame iniciatyvą į savo rankas,

Kurčiųjų jaunimo asociacija

atšventė 10 metų sukaktį.

Kurčiųjų bendruomenei surengė šventę.

Papasakojo apie nuveiktus darbus:

surengė 7 kurčių vaikų vasaros stovyklas,

organizavo kurčiųjų poezijos festivalį,

daug mokymų.

Informavo, kad dalyvauja

Europos kurčiųjų jaunimo sąjungos stovyklose, seminaruose.

Šiomet lietuviai rengs Baltijos šalių

kurčiųjų jaunimo festivalį.

kartu dirbame, kad įgyvendintume naujas idėjas, patirtume įvairių iššūkių, skatintume jaunimą šviestis. Balta spalva simbolizuoja visų svarbiausių akimirų išsaugojimą. Įgyvendinę kurį nors sumanymą, apie tai užrašydavome ant balto popieriaus lapo, taip mes sukaupėme daug vertingų prisiminimų. Prisiminimai sugulė į knygą.

Buvo gera šventėje sulaukti didelio jaunimo būrio, taip pat gausybės svečių, įskaitant ir keletą Latvijos kurčiųjų jaunimo organizacijos tarybos narių. Ypatingą nuotaiką renginyje kūrė Arnoldo Matulio ir Arūno Bražinsko skaityta poezija, suvaidintos humoristinės mizanscenos ir parodyti anekdotai. Po šventės svečiai negailėjo komplimentų charizmatiškoms popietės vedėjoms Aldonai Kvaselytei ir Erikai Slabadienei. Gera įvertino mūsų įsteigtas nominacijas. Džiaugėmės, kad renginyje įvairiuose amplua (vaidmenyse) dalyvavo ir visi buvusieji LKJA prezidentai, taip pat nemažai buvusių ir esamos tarybos narių.

Sveikinimai. „Džiaugiuosi galėdamas patvirtinti, kad kiekvienas LKJA prezidentas, taip pat ir Taryba, turėjo ir turi savo savitą veiklos stilių. Mano manymu, jautėsi, kad Monika buvo susikonscentravusi į jaunimo politiką. Erika dėmesį skyrė įvairioms veikloms. Man teko vadovauti nelengvu kovo laikotarpiu, tad daugiausiai teko tenkintis nuotolinėmis veiklomis. Veronika juda į priekį dar kitaip ir daugelis svarbių renginių jai dar tik prieš akis“, – apžvelgė akimirksniu pralėkusių asociacijos veiklos 10-metį A. Matulis, dabartinis LKD Respublikinės valdybos narys.

Išgirdęs, jog labai geri atsiliepimai apie jo asmeninį indėlį į renginio programą, padėkojo už įvertinimą ir ragino visą dabartinį kurčiųjų jaunimą sekti jo pavyzdžiu. T. y. dalyvauti kuo daugiau kurčiųjų organizacijų veikloje, kaip ir jis, stengtis realizuoti save, domėtis naujomis sritimis, turėti savo hobių, įsitraukti į savanorystę. „Dalyvavimas LKJA veikloje – tai galimybė augti“, – pabrėžė kalbėtojas.

Asociacijos, kaip lyderystės mokyklos, vaidmenį įvertino ir LKD viceprezidentas P. Jurjonas, pirmosios Tarybos narys. Jis sakė: „Džiaugiuosi puikiai pavykusia LKJA 10-mečio švente. LKJA yra kaip mokykla, kur jaunimas gali kasdien tobulėti, siekti savo svajonių, bendradarbiauti su kitų organizacijų atstovais, bendrauti tarpusavyje, domėtis ir aptarti politines aktualijas. Džiaugiuosi, kad buvau LKJA Tarybos narys. Nemažas asociacijos indėlis, kad šiandien esu Lietuvos kurčiųjų draugijos viceprezidentas.“

Vienoje iš kurčiųjų jaunimo sueigų.

Pirmosios vasaros stovyklos „Tylioji pasaka“ dalyviai.

Respublikinės valdybos posėdyje „Akiračio“ inf.

Balandžio 10 d. surengtas LKD Respublikinės valdybos posėdis. Jame LKD įmonės pristatė 2023 m. balansus ir finansines ataskaitas, o kurčiųjų centrai bei „Akiračio redakcija“ – veiklos ir finansines ataskaitas.

LKD įmonių padėtis

Vilniuje veikianti UAB „Vikada“ užsiima siuvimo veikla bei verčiasi patalpų nuoma. Pasak direktorės Ginos Ramanauskienės, įmonėje situacija stabili. Didesnis pelnas yra iš nuomos veiklos, bet tęsiama ir siuvimo veikla. Ieškoma naujų veiklų, svarstoma, kad perspektyvu galėtų būti bendrovėje teikti skalbimo paslaugą, ypač lino. Įmonės vadovė aktyviai dalyvauja tarptautinėse mugėse, kur semiasi idėjų ir ieško naujų partnerių.

Kaune veikianti įmonė UAB „Atropa“, kaip teigia jos direktorius Martynas Lankutis, atsigauja. Jau grąžinta COVID-19 pandemijos metu susidariusi Valstybinei mokesčių inspekcijai skola. Ankstesnė direktorė atsistatydino būtent todėl, kad nepavyko įmonei gauti pelningų siuvimo užsakymų. Naujas direktorius susitelkę į nuomos veiklą, įrengė saulės elektrinę. Apskaičiavo, kad jos įrengimas atsipirks per 4 artimiausius metus, o paskui 21 m. duos finansinę grąžą.

UAB „Neveresta“, kurios buveinė yra Kauno rajone ir kuriai vadovauja direktorius M. Lankutis, laikosi stabiliai. Čia pagrindines pajamas generuoja maisto prekių parduotuvė bei nuomos veikla. Siekdamas, kad nuomininkai jaustųsi patogiai, direktorius daug dėmesio skyrė administracinio pastato patalpų atnaujinimui ir geram estetiniam vaizdui sukurti. Ir tai pasiteisino. Tačiau, anot jo, „Neverestos“ teritorija yra didžiulė, pagrindinį administracinį pastatą supa daug apleistų pastatų ir nenaudojamos teritorijos, tad viską sutvarkyti – per didelis finansinis iššūkis.

Vis dėlto, nerimaudamas, kad netrukus Neveronyse iškilsiantis prekybos centras IKI gali smarkiai paveikti prekių apyvartą parduotuvėje, vadovas svarsto ir apie atsarginį variantą, kai svarbiausią vaidmenį „perimtų“ patalpų nuomos veikla.

Panevėžyje veikusios UAB „Elkados“ situacija yra ypač prasta. Bendruomenė apie tai buvo informuota: iš pradžių – kai bendrovėje susiklostė prasta padėtis, ir vėliau, kai RV nusprendė pradėti likvidavimo procesą. Tačiau likvidavimo procesui nepasisėkus, buvo kreiptasi į teismą ir prašoma leisti skelbti įmonės bankrotą. Iš pradžių teismas prašymą atmetė, nes, paaiškėjo, kad turi būti atliktos tam tikros procedūros, o viską sutvarkius – prašymą tenkino ir šiuo metu pradėta UAB „Elkados“ bankroto procedūra, teismas paskyrė bankroto administratorių.

Kurčiųjų centrai

2023 m. kurčiųjų organizacijos teikė akredituotą socialinės priežiūros paslaugą – socialinės reabilitacijos neįgaliesiems bendruomenėje paslaugas. Vilniaus apskrityje paslaugos suteiktos 325, Kauno apskrityje – 414, Klaipėdos apskrityje – 133, Šiaulių apskrityje – 49, Panevėžio apskrityje – 130 asmenų (iš viso – 1051 asm.). Paslaugas finansuoja miestų ir rajonų savivaldybės bei Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra (Agentūra). Iš viso kurčiųjų centrai minėtoms paslaugoms teikti 2023 m. iš valstybės ir savivaldybių biudžeto gavo 638 398 eurus. Už šią sumą teikta individuali pagalba asmenims su klausos negalia, rengti renginiai, paskaitos, pažintinės ir kultūrinės išvykos bei dalyvauta LKD veiklose. Organizacijos džiaugėsi, kad, 2023 m. pakeitus finansavimo tvarką, padėtis paslaugų asmenims su klausos negalia sektoriuje labai pagerėjo: ir kiekybiškai, ir kokybiškai. Atsirado galimybė įdarbinti daugiau specialistų, sudaryti jiems geresnes darbo sąlygas bei teikti kokybiškesnes paslaugas klientams.

Problemos

Po pristatymo miestų vadovai kalbėjo apie

tai, kas dabar labiausiai rūpi. Susirūpinimą kelia, kad po COVID-19 pandemijos labai daug paslaugų sektoriaus įmonių perėjo prie darbo nuotoliniu būdu. Tad tikru iššūkiu yra nuotoliniu būdu gauti draudimo, komunalinių paslaugų įmonių, banko konsultacijas. Kurčiasis kalbėti telefonu negali, o konsultantai atsisako teikti informaciją tretiesiems asmenims, t. y. vertėjams ir socialiniams darbuotojams.

Problemų yra gydymo įstaigose. Keletas iš jų turi planšetes su įdiegta „Skype“ programa, tačiau jų nenaudoja.

VšĮ Akiratis. 2023 m. „Akiratis“ pilnai įgyvendino suplanuotą veiklą – išleido 10 „Akiračio“ numerių, naudodamas projektines lėšas ir lėšas, gautas už prenumeratą. Redaktorė Nijolė Krasniauskienė informavo, kad šiemet situacija kur kas sudėtingesnė. Agentūros skirtų lėšų suplanuotiems 10 leidinių išleisti nepakaks, o naujai įsteigtas Medijų rėmimo fondas (MRF) konkursinių paraiškų priėmimą, užuot surengęs, kaip buvo tikimasi, 2023 m. pabaigoje, paskelbė tik šiemet kovo 4 d. Konkurso rezultatai bus žinomi maždaug gegužės pabaigoje ir net sėkmės atveju finansavimas numatytas tik nuo balandžio 1 d. Tad iki konkurso rezultatų paskelbimo teks dirbti nežinomybės ir lėšų stygiaus sąlygomis, sakė pranešėja.

Diskusija

Po planinių klausimų aptarimo RV nariai diskutavo. Plačiausiai aptartas pasirėngimas neeiliniam LKD XXXIII suvažiavimui. O po to vėl susitelkta į šiuo metu labai aktualią – įtraukiojo ugdymo temą. RV nariai ir toliau laikosi vieningos pozicijos: įtraukusis ugdymas kurtiesiems yra tik tada, jei paisoma klausos negalią turinčių mokinių poreikių ir teisių. Taip pat RV nariai sieks, kad gimus klausos negalią turinčiam mažyliui, prieš pasirenkant ugdymo ir klausos reabilitacijos būdus, tėvams būtų suteikta visa reikalinga objektyvi informacija, įskaitant ir informaciją apie ugdymo gestų kalbos pagrindu naudą.

2023 m. rezultatų apžvalga ir šių metų veiklos

Balandžio 13 d. Lietuvos kurčiųjų draugijos (LKD) būstinėje Vilniuje surengtas neeilinis XXXIII suvažiavimas.

2023 metų veiklų apžvalga. Iki 2023 m. gegužės pabaigos LKD veiklas vykdė komanda, vadovaujama dabar jau kadenciją baigusio prezidento Kęstučio Vaišnoros. Birželio 1 d. iš jo pareigas perėmė naujai išrinkta prezidentė Vaida Lukošūtė, subūrusi savo LKD komandą. Buvo išrinkta nauja Respublikinė valdyba (RV).

7 kartus per metus rinkęsis LKD valdymo organas RV, be kitų klausimų, daug dėmesio skyrė Draugijos turto optimizavimui. Uždarytas VŠĮ Lietuvių gestų kalbos institutas, pradėtas UAB „Elkados“ Panevėžyje likvidavimas. Likvidatoriumi, RV nutarimu, paskirtas įmonių UAB „Atropos“ ir UAB „Neverestos“ direktorius Martynas Lankutis. Tačiau likvidavimo procesas nebuvo sklandus, kaip tikėtasi, dėl skirtingų šalių interesų, ir RV priėmė sprendimą kreiptis į teismą įmonei kelti bankroto bylą. Ši nesėkmė tapo pamoka: į ją atsižvelgta formuojant 2024 m. turto optimizavimo strategiją.

RV nariai ne tik posėdžiavo, bet ir įsitraukė į darbo grupes, kuriose aktyviai gynė kurčiųjų teises.

2023 m. laimėjus viešuosius pirkimus buvo teikiamos psichologų ir atvejo vadybininkų paslaugos lietuvių gestų kalba (LGK). Sėkmingai įgyvendintas projektas „Lietuvos kurčiųjų draugijos veiklos rėmimas 2023 metais“. Jo lėšomis buvo teikiamos teisininko konsultacijos ir paslaugos, vykdytos švietėjiškos veiklos apie LGK, kurčiųjų kultūrą bei internetinės svetainės pritaikymą klausos negalią turintiems asmenims.

Projekto naujovė – įtraukiojo ugdymo skatinimas. Šiuo tikslu tikslinei grupei skaitytos paskaitos, kaip ugdyti vaiką su klausos negalia. Taip pat Kėdainiuose surengta LKD respublikinė meno šventė. Didžiausias metų renginys buvo LKD 85-metis „Esame kartu“, kuriame savo pasirodymais džiugino Ukrainos teatro kolektyvas „Vaivorykštė“.

Į tarptautinius renginius – EUD GA Stokholme (Švedija) ir WFD GA Jeju (Pietų Korėja) patirties semtis vyko LKD prezidentė V. Lukošūtė ir RV narys K. Vaišnora.

Pranešimą dariusi prezidentė taip pat išskyrė kelis projektinius susitikimus. Jie buvo surengti 2024 m. įsigaliojusios negalios reformos, socialinės rehabilitacijos paslaugų neigaliesiems bendruomenėje akreditavimo, įtraukiojo ugdymo, aplinkos prieinamumo, artėjančių LR

Akimirka iš neeilinio LKD XXXIII suvažiavimo.

rinkimų aplinkos pritaikymo klausos negalią turintiems piliečiams klausimams aptarti.

Antrasis LKD įgyvendintas projektas buvo tarptautinis ir vykdomas kartu su Kroatijos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų draugija. Partneriai: LKD ir Ispanijos įmonė APDI. 2022 m. rudenį startavęs projektas baigėsi šių metų kovą. Jo tikslas – parengti bazinę kurčiųjų GK vertėjų mokymų programą ir sukurti erdvę GK vertėjų kvalifikacijai tobulinti, naujoms žinioms įgyti. 2023 m. surengti 2 mokymai: 3 dienų Kroatijoje ir 3 d. Lietuvoje. Projekte dalyvavo 3 girdintys ir 3 kurti vertėjai iš Lietuvos. Tarptautinis projektas sudarė galimybes ne tik įgyti naujų žinių bei patirties, bet ir pasidalinti Lietuvoje puikiai veikiančios vertimo paslaugų sistemos patirtimi.

2023 m. ir 2024 m. finansai. Revizijos komisija informavo, kad 2023 m. išlaidų buvo patirta keliolika tūkstančių eurų mažiau nei suplanuota. Visos lėšos panaudotos pagal paskirtį.

2024 m. suvažiavimo delegatų buvo prašoma leisti naudoti lėšas Šv. Kazimiero g. 3 pastato pirmo aukšto remontui. Nors atrodo, kad logiška būtų dėmesį pirmiausiai sutelkti stogo remontui, bet, kaip teigė V. Lukošūtė, norėdama teikti paramos pastato remontui paraišką, LKD pirmiausiai privalo „įdarbinti“ pirmo aukšto patalpas, kad galėtų potencialiems rėmėjams pagrįsti pastato funkcinę vertę. Pernai LKD sulaukė kelių galimų nuomininkų žvalgytuvių, deja, patalpų būklė visus atbaidė. Sprendimų imtis privalu ir todėl, kad kasmet pastato komunaliniai mokesčiai stipriai paplonina LKD kišenę: reikia per 20 tūkst. eurų. Taip pat prašyta naudoti lėšas kompiuterinei įrangai įsigyti, padidinti administracinių išlaidų sumą.

Pasiūlymai ir diskusijos. Patvirtinus veiklų

ir finansines ataskaitas, svarstyta ir nutarta šiemet nešaukti eilinio suvažiavimo. Neeilinis suvažiavimas sušauktas, kad Registrų centrui pagal terminus laiku būtų pateiktos patvirtintos veiklų ir finansinės ataskaitos, nes tik tokiu atveju bus galima LKD dalyvauti 2025 m. skelbiamuose konkursuose.

Diskusijų dėmesio centre vėl buvo įtraukusis ugdymas ir LGK. Prisiminta, kad LKD prezidentė su LKNUC atstovais bei kurčiais mokiniais rugsėjo mėnesį lankėsi ŠMSM ir diskutavo dėl LGK valstybinio egzamino. Delegatai pageidavo, kad rengiant egzaminą būtų parengta ir tinkama LGK žinių vertinimo strategija, apibrėžti LGK mokėjimo lygiai. Taip pat ragino siekti, jog egzaminai ir patikros kurtiesiems būtų pritaikytos, galbūt net supaprastintos atsižvelgiant į dėl negalios silpnesnius lietuvių kalbos įgūdžius.

Vadovaudamiesi patvirtintomis 5 metų veiklos gairėmis (2023–2028), vieni delegatai ragino LKD komandą rengti tikslinėms grupėms, ypač ukrainiečiams, LGK mokymus, taip pat į kitataučius orientuotus vertimo paslaugų teikimo mokymus. Kiti siūlė papildomas priemones: ieškoti galimybių atnaujinti LGK metodininkų įdabinimą kurčiųjų mokyklose, siekti, jog darbuotojų, dirbančių su kurčiaisiais, darbo sutartyse būtų įtraukti reikalavimai mokėti LGK, bendradarbiauti su kurčiųjų ugdymo įstaigomis. Ne vienas delegatas piktnosisi prastėjančia vertimo kokybe televizijoje (sumažėjo vertėjo „langas“), gausiu klaidų skaičiumi titruose. Nerimauta, kad įsigaliojus įstatymui dėl informacijos prieinamumo Vertimo centras (LGKVC) patiria didžiulį užsakymų krūvį.

Pagal LKD ir „Akiračio“ inf.

V. Stankutė-Elkjaer: Gyvenu laimingą gyvenimą Danijoje, bet dalelė širdies liko Lietuvoje

Kristina RIMKIENĖ

Turbūt daugelis pamena žavią, charizmatišką ir veiklią Violetą STANKUTĘ iš tų laikų, kai ji dirbo LKD diktore. Moteris ir dabar atrodo taip tarytum semtų jaunystę iš neišsenkančios gyvenimo versmės. Šiandien ji – Violeta ELKJAER, keturių vaikų mama. Save realizuoja iš naujo ir laimę kuria Danijoje kartu su girdinčiu vyru Steffenu, IT inžinieriumi.

Vaikai. Iš daugybės vaidmenų, nes vienu Violeta niekuomet neapsiriboja, šiuo metu moteris prioritetiniu laiko motinos vaidmenį. Kuria glaudų ryšį ir dėmesį skiria 4 savo vaikams: Thorui (4), Frejai (7), Oliveriui (14), Esterai (16).

Visi šeimos nariai turi mėgstamas veiklas. Vyriausioji dukra lankosi sporto salėje ir sportuoja savo malonumui, domisi kompiuteriais ir šiuo metu svarsto, kokią specialybę rinktis. Vyresnysis sūnus lanko bokso treniruotes. Jaunesnioji dukra domisi kompiuteriais ir gimnastika, lanko plaukimo treniruotes ir pianino pamokas. Na, o pagrandukas taip pat treniruoja baseine, mama ketina jį vesti į rankinio treniruotes (ši sporto šaka ypač populiari Danijoje). Pati Violeta dievina šokių pamokas bei jogos treniruotes.

DKD. Kadangi visi šeimoje, išskyrus ją pačią, yra girdintieji, natūraliai kilo klausimas, ar Violeta palaiko ryšius su Danijos kurčiųjų draugija (DKD). Pasirodo, taip. Ji yra DKD savanorė. „Nenorėjau vien tik būti namuose, man labai patinka daryti gera, tad šiek tiek laiko skiriu savanorystei, nes tada pati jaučiuosi laimingesnė“, – atvirauja pašnekovė. Danijoje šiuo metu yra nemažai karo pabėgėlių iš Ukrainos. DKD kreipėsi į lietuvę prašydami pagloboti netoliese gyvenančią ukrainietę: pabendrauti bent kartą per mėnesį „gyvai“, padėti gauti atsakymus į rūpimus klausimus, pakonsultuoti vaizdo skambučiu – tiesiog palaikyti ryšį. Tą ji ir daro.

Pašnekovė primena kažkada jos išsakytą nuomonę, kad danai uždari žmonės. Dabar sako, kad pirmasis įspūdis buvęs klaidingas: „Pamenu, atvykusi į kurčiųjų klubą, pamačiau, kad jie visi bendrauja savo draugų rateliuose. Tačiau vėliau, viską nuodugniai apmąsčiusi, supratau, kad iš pradžių panašiai elgiamės ir mes, lietuviai: sutikę nepažįstamą žmogų, nežinome, kokiomis temomis galėtume pasikalbėti. Dabar, kai jau turiu keletą draugų, ilgakai čia gyvenu, galiu pasakyti, kad, iš tikrųjų, danai labai draugiški, kartais net kiek per daug atviri, kas kartais mane stebina, labai šiltai priima imigrantus.“

DKD vienija daugybę kitų organizacijų, ne tik teritorines, kaip Lie-

tuvoje, bet ir klubus pagal sritis ar veiklas. Pvz., į DKD įeina Kurčiųjų moterų klubas, kuriam priklauso ir mūsų pašnekovė. Arba Kultūrų klubas – kitataučių, gyvenančių Danijoje. Jie susitinka kas mėnesį, dažnai kviečia ir Violetą, tik kol kas jo veikloje ji nedalyvauja dėl laiko stokos.

Kalbos. Violeta didžiuojasi, kad jos girdintis vyras ir vaikai moka danų gestų kalbą (GK), kuria visi bendrauja namuose. Suprantama, visų jos girdinčių vaikų GK mokėjimo ir vartojimo lygiai skiriasi. Tarkim, mažiausias sūnus nelabai nori su mama kalbėti gestais, bet tai jai nėra iššūkis.

Apsisprendusi gyventi Danijoje, lietuvė pasiryžo išmokti ir danų, ir danų GK. Prisipažįsta, kad buvo tikrai sunku – reikėjo išmokti ne tik daniškus žodžius, bet ir išsiugdyti gebėjimą juos skaityti iš lūpų. Anot jos, daniškų žodžių tarimas, palyginti su anglų kalba, kurią moteris vartoja retai, daug sudėtingesnis. Danų kalbos žinių įgijo lankydama kursus, danų GK mokėsi žiūrėdama verčiamas į GK televizijos žinias. Tvirtina, kad Danijoje vertimo kokybė TV geresnė nei Lietuvoje. Beje, lietuvių kalbos ir LGK taip pat nėra pamiršusi – tuo kaskart įsitikina grįžusi į Lietuvą ir susitikusi su bičiuliais.

Darbas. Lietuvė dirba socialine pedagoge viename iš Kurčiųjų centro padalinių, besirūpinančio kurčiųjų dienos užimtumu. Anot moters, jos darbovietėje šiuo metu aukso amžius: yra apie 20 žmonių ir visi bendrauja danų GK. Anksčiau joje 90 proc. darbuotojų buvo girdintieji, likusieji – kurtieji, dabar yra atvirkščiai.

Kurčiųjų centras (KC) – tai stipri, įtakinga plataus veiklos spektro NVO. Padalinys, kuriame dirba Violeta, rūpinasi kurčiųjų, turinčių papildomą negalią, užimtumu. Tokie asmenys jau yra suaugę, dažniausiai gyvena su tėvais ir dėl savo negalios nepajėgūs dirbti. Jie lankosi šiame centre, kurio darbuotojai parenka individualias kiekvieno asmens gebėjimus atitinkančias veiklas. Dažnai būna, kad tenka gerkai pasukti galvą, kas tiktų ir patiktų klientams. „Pvz., turime klientą, kuris nieko nenori daugiau daryti, tik gaminti maistą. Tai ir gaminame“, – komentuoja moteris.

KC atlieka daugybę kitų funkcijų. Pvz., organizuoja GK kursus girdintiems kurčiųjų šeimos nariams. Ir dėl Violetos visa vyro šeima mokėsi danų GK. Danijoje labai gerbiama kiekvieno žmogaus teisės, neįgalieji gauna daug priežiūros, dėmesio ir pagalbos iš valstybės, tačiau kurtiesiems jokios išmokos dėl negalios nemokamos. Senoji karta išmokas gauna, jaunoji – nebe.

Nemokamai kas 4 metus išduodami klausos aparatai, kochlearinių implantų procesoriai, pilnai kompensuojami elementai. Danijoje labai populiarūs asmeniniai asistentai, kurie turi daug žinių ir galimybių suteikti reikiamą pagalbą neįgaliesiems. Tarkime, tėvai, auginantys

Su vyriausiąja dukra Estera slidinėjimo traseje.

Su sūnumi Oliveriu.

Mažoji Freja mokosi groti pianinu.

Kai slidinėjome Austrijoje, Thoras dar tik buvo pakeliui pas mus.

Kūčių vakarienė.

neįgalų vaiką, gali nežinoti visų jiems priklausančių paslaugų ir kur dėl jų kreiptis. Tuo rūpinasi asmeniniai asistentai. KC priklauso ir įstaiga, kurioje gyvena kurtieji, turintys papildomų sutrikimų. Tos įstaigos darbuotojai, bendraudami GK, moko jos gyventojus savarankiškumo, socialinių įgūdžių.

Svarbią funkciją atlieka Konsultacijų centras. Jame teikiama informacija, kur stoti mokytis arba kur kreiptis tam tikru klausimu. „Vienintelis minusas – atsakymus jame gauti ne iš karto. Viskas vyksta lėtai, skiriami pakartotiniai susitikimai. Taip siekiama geriau išsiaiškinti, ko tau reikia. Danai – neskubanti tauta“, – sako pašnekovė ir prisipažįsta, kad dėl to ji kartais netenka kantrybės.

Konsultacijų centre dirba ir kurtieji. Jie konsultuoja tėvus, auginančius sutrikusios klausos vaikus. Darbuotojai eina į mokyklas, pasakoja apie kurčiųjų kultūrą ir GK. Sprendžia tokias problemas, kaip klasės draugų patyčios dėl girdinčio bendraklasio kurčių tėvų. Taip buvo nutikę ir Violetos vyriausiajai dukrai. „Užsisakiau paslaugą ir Konsultacijų centro specialistas, aš ir GK vertėja nuėjome į dukros klasę. Tiek nedaug reikėjo – informatyvaus pasakojimo, juokingų istorijų, bendrų užduočių, GK pamokėlės, kad situacija kardinaliai pasikeistų į gerą pusę“, – dalinasi patirtimi Violeta.

GK vertimo paslaugos. Danijoje vertimo paslaugos nemokamos, vertėjus reikia užsisakyti iš anksto. Analogiškos Lietuvai 24 / 7 paslaugos danai neturi. Ten vertėjai dirba tik įprastomis darbo valandomis. Tiesa, programėlė 112 yra. Įstojus į DKD, sumokėjus nario mokesį, kurčiamam duodamas specialus telefono numeris, kuriuo galima išsikviesti pa-

galbą. Kol kas Violeta juo nesinaudojo.

Kai susirgo Violetos mažoji dukra ir reikėjo kartu su ja gultis į ligoninę, gydytoja informavo, kad užsakė vertėją tam tikrai valandai. Kad pati gydymo įstaiga pasirūpino GK vertėju, Violetai sukėlė nuostabą. Paprastai Danijoje tuo rūpinasi kurtieji, nes dalis įstaigų žino apie tokią paslaugą, dalis – nežino. Ir ten kurtieji kartais vertimo pagalbos prašo artimųjų, kaimynų, draugų, ypač nedarbo laikui.

Danijoje vertimo centrai nėra biudžetinės įstaigos. Vertėjai yra laisvai samdomi arba dirba privačiuose centruose. Tačiau jų paslaugas apmoka valstybė. Nepaisant to, surasti vertėją, sutinkantį dirbti vakarais arba savaitgaliais, sudėtinga. Mūsų herojė paslaugas užsisako iš vertėjų įmonės, kurios savininkas yra kurčiasis.

Anot Violetos, GK kalbos vertėjų situacija pradėjo prastėti prieš kelerius metus. Pasikeitus reikalavimams, darbo sąlygoms, sumažėjus darbo užmokesčiui, nemažai vertėjų pakeitė profesiją ir išėjo dirbti kitur. Violetos manymu, taip atsitiko, nes valdžia, nesuprādama GK vertėjų darbo specifikos, keldama reikalavimus finansavimui gauti, po truputį, bet nuosekliai blogina situaciją. Jau nuogąstaujama, kad ateityje liks tik nuotolinės vertimo paslaugos. DKD bandė tarpininkauti dėl vertėjų darbo sąlygų gerinimo. Kol kas didelių pokyčių nėra, bet kurtieji dar nepasiduoda.

Vis dėlto vienas dalykas, pasak Violetos, Danijoje yra tikrai geras: pagal įstatymus kiekvienas kurčiasis turi teisę savo darbovietėje nemokamai gauti po 20 GK vertimo valandų per savaitę. Valstybė neskiria išmokų, bet šį stygių kompensuoja paslaugomis ir pagalba.

Kurčiųjų mokyklų nebeliko. Danijoje liko tik atskiros kurčiųjų klasės, kuriose dirba kurtieji mokytojai, mokytojų padėjėjai. Vis dėlto dauguma sutrikusios klausos vaikų mokosi įtraukiuoju būdu girdinčiųjų klasėse – tam sudaromos tinkamos sąlygos.

Kochlearinė implantacija (KI). „Kai gyvenau Lietuvoje, apie implantus kurtieji kalbėjo negatyviai, o čia kalba pozityviai, ir patys kurtieji noriai implantuojasi. Jaučiuosi kaip atsidūrusi kitame pasaulyje“, – stebisi Violeta. „Dažnai kurtiems tėvams, gimus kurčiam

vaikui, privalomai siūloma implantuoti vaiką. Tėvai, žinoma, ieško informacijos, domisi mokymosi galimybėmis, o tada pasirenka KI arba išvyksta gyventi į Švediją, kur yra stiprus kurčiųjų ugdymas bei kurčiųjų mokyklos. Tačiau tokių – mažuma. Yra viena danų šeima, kuri, gimus kurčiam vaikui, nusprendė apsigyventi Švedijoje ir vaikus leisti į švedų kurčiųjų mokyklą, o patys važinėja į darbus Danijoje. Švedai priima kurtumą kaip natūralų dalyką, o danai – dėl daugybės sėkmės atvejų – KI“, – iliustruoja požiūrių skirtumus lietuvė.

„Galima būtų sakyti, kad Danijoje mažėja GK vartotojų skaičius, ypač jaunų žmonių. Tačiau nemažai KI naudotojų susipažįsta su kurčiaisiais ir išmoksta GK kartu sportuodami. Įdomu, kad, nors mokosi, bendrauja žodine kalba, lengvai pamilsta, išmoksta ir GK. Vadinasi, širdyje tokie žmonės save laiko kurčiųjų bendruomenės dalimi, – svarsto Violeta ir teigia: – Kurčiųjų sportas jau nebėra vien tik gestakalbių užsiėmimas, jis vieni ja visus sutrikusios klausos asmenis.“

Darbas. Kurčiųjų galimybes gauti darbą esą priklauso nuo to, kaip kurčiasis save pateikia. Kurtieji ieško darbo ir per pažįstamus, daug jų siekia aukštojo mokslo. Yra dirbančių laboratorijose, advokatais, farmacijos įmonėse ir pan. Neseniai leista dirbti kasininkais, kaip pastebės herojė, Lietuvoje tai jau seniai „prigijusi“ kurtiesiems profesija.

TV. Violeta labai mėgsta žiūrėti laidas, skirtas kurtiesiems. Pvz., Danijos nacionalinėje televizijoje yra viena laida, kurioje 30 min. tik gestų kalba pasakojamos įvairios savaitės naujienos (tokias laidas turi ir švedai, estai). Taip pat kasdien 3 kartus verčiamos žinios į GK, vertimą atlieka girdintysis ir kurčiasis komandoje. Ir trečioji verčiama į GK laida – savaitės svarbiausių aktualijų aptarimas. Visas moteris stengiasi pažiūrėti, sužinoti, kas dedasi pasaulyje, Danijoje ir, žinoma, Lietuvoje.

Nepamiršo. Paklausta, ar nesiilgi Lietuvos, Violeta neslepia: ilgesys ją lydės visą gyvenimą. Taip pat dažnai prisimena ir ilgisi LKD diktorės darbo. Net svarstė pretenduoti į tokią pačią poziciją Danijoje, bet pabūgo, kad ne viską gali teisingai suprasti ir papasakoti danų GK.

Su pagranduku Thoru lankome Lietuvą.

V. Dapšauskienė: Komandai – vienybės, kurtiesiems – aktyvumo

Laima LAPĖNIENĖ

Šiandien viešime VšĮ Šiaulių kurčiųjų centre (ŠKC). Jo darbuotojų komanda pagal skaičių mažutė, bet užmojais ir siekiais pastaruoju metu sparčiai vejasi kitus miestus. Šiomet Šiauliams tenka ypač daug dėmesio. Viena, prie komandos vairo stojo nauja lyderė, o kita – Saulės mieste netrukus vyks svarbiausias LKD kultūrinis metų renginys.

ŠKC. Neakivaizdinio susitikimo metu žurnalistę „pasitinka“ vyriausioji ŠKC šeimininkė Vilma Dapšauskienė (37). Vyriausioji, žinoma, tik pagal pareigas, kurias pradėjo eiti visai neseniai, vos prieš keletą mėnesių. Moteris, kiek ją spėjome pažinti, kaip visada, dalykiška ir nusiteikusi ryžtingai: „Norėčiau išvesti kurčiųjų bendruomenę į platesnį kelią, pasiekti, kad ji būtų matoma.“

Naujosios direktorės komandoje – 4 darbuotojos, turinčios neterminuotas darbo sutartis, ir 1, dirbanti pagal terminuotą darbo sutartį. Anot pašnekovės, tai – atsidavusios ir mylinčios savo darbą moterys. Centras akredituotas paslaugas teikia 39 miestiečiams ir 10 rajono žmonių. Netrukus miestiečių gretas papildys dar 6, o rajone – 2 kurtieji. Tai mažiausiai akredituotų paslaugų teikiantis centras šalyje, bet direktorė dėl to visai nesi-

kremta. Ji įsitikinusi, kad paslaugos turi būti teikiamos tik tiems asmenims, kurie jų iš tiesų pageidauja.

Suprantama, lazda turi du galus. Pagal teikiamų akredituotų paslaugų apimtį atitinkamas yra ir finansavimas: miesto savivaldybė skiria apie 50 tūkst. eurų, o rajono – 3 tūkst. Tai nėra daug. Didžioji šios lėšų sumos dalis atitenka darbo užmokesčiui ir, akivaizdu, nėra pakankama. Tačiau Šiaulių komanda neskuba nusiminti: šiuo metu laukia dar dviejų projektų patvirtinimo.

Asmeninio albumo nuotr.

Vilma Dapšauskienė. LKD Respublikinė valdyba atsakingas ŠKC direktorės pareigas jai patikėjo 2023 m. gruodžio 1 d. Vilma kurčiųjų bendruomenėje nėra naujokė. Ji – CODA, augo tėvų su klausos negalia šeimoje ir su kurčiais žmonėmis bendrauja nuo pat vaikystės.

2010 m. Šiaulių kolegijoje įgijusi socialinio darbuotojo specialybę, iš pradžių moteris tuomečiame ŠKRC dirbo atvejo vadybininke, vėliau vertėja Šiaulių gestų kalbos vertėjų centre (dabar – LGKVC ŠTS), o nuo 2023 m. sausio 15 d. pradėjo dirbti ŠKC socialine darbuotoja. Ir po nepilnų metų kurtieji jai patikėjo centro lyderės pareigas. Be šių pareigų, Vilma centre dirba ir socialine darbuotoja. Tokio pat pobūdžio darbą (0,25 etato) moteris dar dirba Šiaulių reabilitacijos centre, kur teikia paslaugas žmonėms po sunkių traumų, įvairių susirgimų.

„Esu girdinčioji, turiu specialybę, galėčiau dirbti girdinčiųjų kolektyve, bet yra taip, kad, kur beečiau, visi keliai mane atveda į kurčiųjų bendruomenę“, – šypsosi pašnekovė. Ji neslepia, kad, prieš jai imantis direktorės pareigų, buvo perspėta, jog, nepaisant jos didelio užsidegimo stengtis ir dirbti, susidurs su kurčiųjų abejingumu ir galimai nuleis rankas. Tačiau Vilma tvirtina: ji nėra iš tų, kurie lengvai „užgęsta“: jei ko siekia – paprastai pasiekia. Todėl, anot jos, jei ko nepavyks pasiekti greitai, link to ji eis mažais žingsneliais.

Šiuo metu naujoji vadovė stengiasi kuo daugiau bendrauti su kurčiaisiais: juos pažinti, užmegzti ryšius, o kai ryšiai sustiprės, procesai įsibėgės – planuoja tai viešinti, nešti visuomenei žinių apie kurčiuosius, jų kultūrą. „Bendravimas yra visų svarbiausias dalykas. Mes turime mokytis keisti požiūrį ir susikalbėti: ir kurtieji su girdinčiaisiais, ir girdintieji su kurčiaisiais“, – įsitikinusi Vilma.

Moteris džiaugiasi, kad jos veiklą palaiko šeima: kartu centre dirbanti mama Kristina ir vyras Vilius. Vyras skatina žmoną sakydamas, jog, jei kartais kažkas nepavyks ir atrodys, kad užsidaro durys, žinok, kad dar yra langai, todėl niekada nenuleisk rankų.

Beje, be sunkumų, kuriais pažymėtos būna visos darbų pradžios, jaunai direktorei ir jos komandai teko ir dar vienas rimtas iššūkis: artėja birželio 15-oji, Meno šventė, kurią šiais metais organizuoja šiauliečiai. Dabar renginiui komanda intensyviai ruošiasi. „Nieko tokio, kad sunku, nesureikšminu. Sunkumai užgrūdina. Be to, žinau: reikia tik įsivažiuoti, ir viskas taps daug paprasčiau. Dabar mano gyvenime toks etapas, kai reikia viskuo domėtis, telkti žmones, megzti ryšius. Matau, kad kol kas visi mano pastangas priima teigiamai“, – džiaugiasi turinti bendruomenės palaikymą Vilma.

Ji sakė, kad pati ragina kurčiuosius teikti pasiūlymus, nebijoti išsakyti pastabas ir yra patenkinta, kai tokių gauna. Pvz., „Facebook“ paskyroje pateikusi rašytinę informaciją, sulaukė kurčiųjų pageidavimo informaciją gauti vaizdo įrašais gestų kalba, nes rašytinę informaciją ne visi kurtieji aiškiai supranta. Vilma juokdamasi prisipažino, kad iš pradžių, kol pasiekdavo norimą rezultatą, vaizdo įrašus persifilmuodavo ir po 10 kartų, o dabar tai – vieni juokai. Ir kurtieji giria, kad vaizdo informacija jiems yra aiški ir suprantama.

Šiaulių kurčiųjų centre dirba 5 darbuotojos.

Centrui neseniai vadovauti pradėjo nauja direktorė Vilma.

Direktorė Vilma, darbuotojos Vestina ir Kristina kurtiesiems teikia socialines paslaugas ir organizuoja mokymus. Užimtumo būrelį, kuriame mokosi gaminti rankdarbius, veda specialistė Natalija.

Finansus tvarko buhalterė Jūratė, dirba nuotoliniu būdu.

Šiomet birželį Šiauliuose vyks kurčiųjų Meno šventė.

Dabar darbuotojos ruošiasi, kad tinkamai priimtų meno kolektyvus.

Užimtumo būrelyje: bendruomenės nariai ne tik kartu rankdarbius gamina, bet ir dalinasi džiaugsmu ir rūpesčiais.

Darbai, anot vadovės, pamažėle įsibėgėja: vyksta mokymai, psichologijos paskaitos bei teikiamos kasdienės akredituotos paslaugos. Kurtiesiems darbuotojai ne tik padeda susitvarkyti reikalus, bet ir moko tai padaryti savarankiškai. Štai pastaruoju metu daug žmonių kreipėsi dėl VMI pajamų deklaravimo. Kad būtų mažiau rūpesčių, komanda pasikvietė VMI darbuotoją į centrą, kur, jos padedami, visi suinteresuoti bendruomenės nariai per pusdienį pateikė deklaracijas.

Jauna moteris su vyru augina tris vaikučius. Kol vaikai yra nedideli ir kartais serga, sako, jog jai labai parankus darbo pobūdis: daug profesinių reikalų ji išsprendžia ir sutvarko nuotoliniu būdu, iš namų.

Baigdama pokalbį, direktorė savo komandai linkėjo vienybės, įgyvendinti bendrus tikslus, o kurčiųjų bendruomenei – daugiau aktyvumo, labiau įsilieti į centro organizuojamas veiklas, nebijoti domėtis, klausti, būti draugiškiems.

Vestina Rubcoviėnė (37), buvusi ŠKRC direktorė (2017–2023), dabar – individualios priežiūros specialistė. Visuomeninės pareigos – LKD delegatė. Vestina nuo vaikystės yra neprigirdinčioji. 2013 m. Šiaulių universitete įgijo socialinio pedagogo kvalifikaciją. Po studijų nuėjo dirbti į tuometį ŠGKVC. Dabar ŠKC teikia paslaugas rajono ir miesto kurtiesiems.

Jauna moteris prisipažino, kad vadovaujama darbu pastaruoju metu buvo šiek tiek nusivylusi, nes daug kurčiųjų išvyko į didesnius miestus ar iškeliavo Amžinybėn, todėl turėjo sunkumų telkdamas bendruomenę. Be to, ir darbo pobūdis buvęs labai platus. Da-

bar, sakė, jaučianti palengvėjimą, nes galinti susitelkti ties viena veikla. „Dirbame dėl kurčiųjų bendruomenės, norime ir rūpinamės, kad jiems būtų geriau. Noriu, kad jie žinotų, jog visada gali mumis pasikliauti ir gauti reikiamą pagalbą“, – sakė Vestina. Ji kvietė kurčiuosius aktyviau dalyvauti bendruomenės gyvenime ir visada žinoti, kad ŠKC yra jiems antrieji namai, kur visi yra laukiami kaip giminės, kaip vienos šeimos nariai.

„Vestina yra labai pareiginga. Tai savo darbą išmananti ir puikiai jį atliekanti specialistė“, – gerų žodžių kolegei, su kuria jau yra pažįstamos daugelį metų, negailėjo direktorė.

Kristina Prudnikienė (60), neprigirdinčioji, kurčiųjų bendruomenei daugiau kaip 25 m. atidavusi darbuotoja. Baigė tuometę Kauno prigirdinčiųjų mokyklą-internatą, vėliau gilino žinias įvairiuose kursuose, puikiai naudojosi informacinėmis technologijomis. Nuo 1999 m. centre dirbo konsultante-asmenine asistente. 2001 m. buvo išrinkta Šiaulių sporto klubo „Aidas“ pirmininke. Nuo 2012 m. iki 2017 m. buvo ŠKRC direktorė. Vėliau, iki 2023 m. dirbo asmenine asistente, dabar – individualios priežiūros specialistė. Moteris sakė labai mylinti savo darbą, neatsisako padėti kurtiesiems net ir po darbo valandų. Ilgame darbuotoja ypač pasitiki vyresnio amžiaus kurtieji. O Šiauliuose būtent senjorai sudaro didesnę dalį bendruomenės.

Neseniai ŠKC direktorės pareigas pradėjusi eiti Vilma džiaugėsi, kad didelę patirtį darbe su kurčiaisiais turinti jos mama negaili patarimų ir jai. Dukra gėrisi mamos atkaklumu siekti užsibrėžtų tikslų, jos nuoširdžiu bendrivi-

mu su kurčiaisiais, gebėjimu su visais rasti kalbą, priimti kiekvieną žmogų tokį, koks jis yra.

Natalija Gudeikienė (57), kurčioji, užimtumo specialistė. Centre dirba nuo 2021 m. Natalija augo girdinčiųjų šeimoje, pati taip pat gimė girdinti, apkurto būdama 5 metų. Ji yra baigusi tuometę Kauno prigirdinčiųjų mokyklą-internatą. Meno srityje, kaip pati sako, yra savamokslė, bet įvairiais rankdarbiais domėjosi jau nuo pat jaunystės. Dabar idėjų ir įkvėpimo semiasi iš interneto platybų. Susidomėjusi nauja technika, visada ją išbando. Moteris – tikra auksarankė: siuva iš skiautinių gražiausias lovatieses, mezga kojines ir megztinius, neria staltieses, suknutes, bliuzeles. 2017 m. iš įvairių medžiagų (aksono, tampraus popieriaus, karoliukų ir kt.) pradėjo gaminti medelius, gėles, gėlių puokštes.

Būrelio vadovė didžiuojasi, kad kurti draugai domisi jos kūryba ir perima iš jos įgūdžius. O drauge karpdami, lankstydami, klijuodami, ir geros nuotaikos vienas iš kito pasisemia. „Mes čia ne tik gaminame, bet ir bendraujame, juokaujame. Jei bėda kurį nors iš mūsų ištinka, pasiguodžiame. Juk esame vieninga bendruomenė“, – tikino moteris. Dabar didžiausias vadovės ir būrelio narių rūpestis – artėjanti Meno šventė. Šiam tikslui telkiama visa išmonė ir jėgos.

„Natalija – labai nuoširdus, komunikabilus ir atsakingas žmogus“, – komplimentais darbuotoją apibėrė V. Dapšauskienė.

Jūratė Lašininė (66), centro buhalterė, dirba nuo 2013 m. Tyli, kukli, tarsi „nematoma“ darbuotoja (dirba nuotoliniu būdu), bet, iš tikrųjų, labai svarbi specialistė, kuri valdo įstaigos finansus. Pati Jūratė – skaičių žmogus, todėl mažakalbė. Tepasakė, kad su kurčiaisiais susidūrė tik pradėjusi dirbti centre, iki tol nėra tekę bendrauti. Tačiau gerų žodžių apie darbuotoją kur kas dosnesnė buvo direktorė. Teigė, kad reikia pasidžiaugti, jog per 10 metų, kai keitėsi ne vienas įstaigos vadovas, Jūratė liko ištikima šiam sunkiam ir atsakingam darbui, ir dabar yra kompetentinga patarėja svarbiais įstaigai klausimais.

Vietnamo vėliavų fone.

Taip vietnamiečiai maskavo karo tunelius.

Išsinuomotu mopedu po Sapos apylinkes.

L. ir R. M. Balaišiai: 100 dienų kelionė po Aziją

Vietnamas – tai paskutinė iš penkių, 2023 m. liepos 7 – spalio 15 d. laikotarpio, mūsų herojų Linos ir Remigijaus Mykolo BALAIŠIŲ aplankyti Azijos šalių. Joje lietuviai praleido 30 dienų. Užrašė Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

(Tęsinys)

Realijos. Pasak lietuvių, Vietnamas – nebrangi ir svetinga šalis, garsėjanti daugybe gražių vietų ir puikiu maistu. Herojai sako, kad Vietname pagaliau išmušė valanda, kai jie iki soties galėjo mėgautis valgiu. Iki tol lankytose šalyse lietuvių skonio receptoriams azijietiški patiekalai buvo per aštrūs.

Aukštų pastatų Vietname gerokai mažiau nei Malaizijoje, bet jie tarsi „suaukę šonais“, kaip koks monolitas, komentavo pašnekovai. Centrinės miesto gatvės plačios ir sklindinos transporto priemonių. Gausu motorolerių ir motociklų, kurie nesuprantamu lietuviams būdu išsitenka kartu su autobusais. Šviesoforų mažai, perėjose nėra saugu, tad užsienio turistams pereiti gatvę yra tikras iššūkis. Taki nėra labai brangus, bet tik tuo atveju, jeigu dėl kelionės kainos susitariama iš anksto.

Istorija. „Atvykdami žinojome, kad Vietnamas – komunistinė šalis. Ir jo vėliavos spalvos „komunistinės“: raudoname fone – penkiakampė auksinė žvaigždė, – komentuoja p. Lina ir Remigijus Mykolas. – Bet palikdami Vietnamą, sakėme, kad šalyje įtvirtinta laisvė yra visiškai priešingybė komunistiniams suvaržymams. Tad, mūsų akimis, Vietnamas nėra visiškai socialistinis.“

P. Lina ir R. M. Balaišiai atviravo, kad juos sukrėtė XX a. viduryje prasidėjęs ir daugiau kaip 20 metų trukęs Vietnamo karas (1954–1975), atnešęs daug žalos ne tik Vietnamui, bet ir JAV, kurių įvaizdis po nesėkmingo žygio stipriai nukentėjo. JAV šį karą pralaimėjo, Vietname palikusios daugiau kaip 2 mln. civilių aukų, sugedusią karinę techniką, bombų išraustas duobes, nesprogusias minas, iki šiol žalojančias žmones, ir naudotų cheminių ginklų padarinius. Dėl amerikiečių išpurkštų

1962–1971 m. herbicidų (siekię pažeisti miško plotus, kuriuose galėjo slėptis kariškių pajėgos, ir sunaikinti pasėlius, kurie galėtų maitinti priešą) jau ketvirtajai kartai po karo vis dar pasireiškia apsigimimai ir ligos.

Hošiminas. Šiame antrame pagal dydį Vietnamo mieste (apie 9,3 mln. gyventojų), pavadintame žymaus revoliucionieriaus vardu (iki 1976 m. tai buvo Saigonas), gausu karo padarinių liudijimų ir paminklų kovai už laisvę. Karo likučių muziejuje vietnamiečių išgyventą tragediją liudija eksponatai ir nuotraukos: nužudytų žmonių, sunaikintos augmenijos ir gyvūnijos vaizdai. Anot keliautojų, tokie vaizdai – tik stiprių nervų žmonėms.

Karo baisumus „saugo“ Cu Chi tuneliai. Jais vietnamiečiai kariškai galėjo judėti ir gyventi nepastebėti priešų. Tuneliai driekiasi net 250 km po Hošiminu, tad paprastai gidai siūlo apžiūrėti tik nedidelę jų atkarpą. Lietuviams įspūdi padarė vietnamiečių partizanų sugalvotos duobės, kurias jie pridengdavo įprasta miško paklote. Jos tarsi spąstai – jei JAV kariškai ant jų užmindavo, kūnus perverdavo jose paslėpti virbai.

Tačiau pasaulis juk negyvena vien praeitimi. Jis švenčia gyvenimą. Mūsų keliautojai lankėsi nepamirštamuose Vung Tau paplūdimiuose, apžiūrėjo Hošiminą „iš dangaus“ – nuo 81 aukšto „Landmark SkyView“ viešbučio apžvalgos aikštelės, lankėsi Nepriklausomybės rūmuose (muziejuje), grožėjosi šventyklomis.

Halongo įlanka. Tai „Nusileidžiančio drakono“ užutekis, garsėjantis žaliu vandeniu ir iš vandens kyšančiomis kalkakmenio uolomis, primenančiomis pasakų jūrų drakonus. Legenda byloja, jog įlanką sukūręs drakonas, skridęs virš jos. Toje vietoje, kur uodega paliesdavo vandenį, atsirasdavo sala. Čia išsi-

barstę apie 3 tūkst. salų. Gamtos objektas yra įtrauktas į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą. Lietuviai čia įsigijo kelionę kruiziniu laivu, kuria liko labai patenkinti.

Vietnamo savitumas – kelionės naktiniais miegamaisiais autobusais. Balaišiai pasakojo, kad keleiviai į tokius autobusus lipa tik basomis, batus susidėję į maišelius. Konduktoriai išdalina pledus, duoda gėrimų. Autobusai 2 aukštų, vienoje pusėje dvivietės lovos, kitoje – vienvietės (telpa apie 15 žm.). Yra ir vienviečių autobusų, tuomet lovos išdėstytos 3 eilėmis. Naktį autobusai bent keletą kartų stoja. Jei prireikia maisto ar į tualetą, keleiviams duodamos šlepetės. „Patogu, – teigė pašnekovai, – kitą rytą atsibundi nematyta mieste.“

Sapa. „Tai senovinis miestas – tarsi tautinis rūbas, – susižavėjimo neslėpė keliautojai. – Tik žmonės užskurdę: maži, sunkiai besiverčiantys. Vyresni broliukai nešioja mažesniuosis ant nugaros, prašo smulkių pinigėlių.“

Sapos apylinkėse Balaišiai apžiūrėjo iš bambuko pagamintus milžiniškus vandens ratus (Cat Cat Waterwheels). Jie – ne tik atrakcija turistams. Tikroji jų paskirtis – panaudoti vandens energiją ryžiams smulkinti.

Įsiminė aukštai kalnuose veikianti kavinė **Moana Sapa**. Ten galima ne tik atsigerti kavos, suvalgyti gardų kepsnį, bet ir pasidaryti ypatingų nuotraukų 8 virtualiuose fonuose, kaip Balio dangaus vartai, Begalybės ežeras, Auksinė ranka, Mirties sūpynės ir kt. Šie fonai – iš animacinių filmų studijų repertuaro.

Apžiūrėti apylinkėms lietuviai išsinuomavo mopedą. Taip pat keliavo traukiniu, kėlėsi ilgu keltuvu, kad pamatytų tarp dviejų debesų plytintį Sun World Fansipan Legend kalną. Ant to kalno stovi Budos paminklas. Tiesa, paminklo išvysti nepasisėkė, kalno viršūnę dengė rūkas. „Vietnamiečiai, ne taip kaip norvegai, – apgailėstavo pašnekovai, – apie oro sąlygas kalnuose nepraneša.“

Hanojus. Šalies sostinėje lietuviai skyrė

Danango įžymybė – pramogų kompleksas ant Nui Chua kalno.

Miegamajame autobuse.

Halongo įlankos panorama.

Balaišiai keliavo po Vietnamą.

Aplankė 10 miestų,
apžiūrėjo jų apylinkes.

Jiems patiko Vietnamo gamta
ir maistas.

Gražiausias vietas matė
plaukiodami laivu, išsinuomoję
mopedą.

Keliavo traukiniais, mikroautobusais,
miegamaisiais autobusais.

Stebėjo lėlių teatro pasirodymą.
Sužinojo apie kurčių verslininką,
bendravo su kurčiais arbatinės
padavėjais.

Grožėjosi tiltais, šventyklomis, lankė
muziejus, turgų ant vandens.

laiko muziejams, atskirai paminėdami Moterų muziejų, turgums, parduotuvėms, arbatinėms, atviroms pramogų vietoms, šventykloms, lankėsi Hošimino mauzoliejyje. Vyraujanti Vietnamo religija – budizmas. Tačiau yra ir induistų, krikščionių šventyklų. Taip pat stebėjo Vietnamo lėlių teatro pasirodymą. Beje, spektakliui pasibaigus nusilenkti publikai aktorai brenda į vandenį. Anot jų, Vietnamas – atogrąžų, drėgmės, upių ir ežerų kraštas.

Paskui jie išsinuomojo dviratį ir keliavo po apylinkes. Pamatyti buvo ką: įspūdingos ryžių plantacijos, nepamiršamas Drakono kalnas, atitinkantis forma savo pavadinimą. Lietuvių kelyje pasitaikė ne vienas objektas, kuris puikuoja ant Vietnamo piniginių kupiūrų. Jų piniginis vienetas – dongas (1 Eur lygus 20 tūkst. Vietnamo dongų, tad visi europiečiai čia gali pasijusti milijonieriais).

Įsimintina buvo kelionė laivu – Di San

Trang An: plaukti aplink salas ir grožėtis keirčia panorama.

Hoa Lu. Senovės sostinė Hoa Lu, esanti ne labai toli Hanojaus, įsikūrusi plokščiam slėnyje tarp nedidelių, bet stačių kalkakmenio kalnų. Jie kūrė praktiškai neįveikiamas kliūtis priešams. Ir iš tiesų, kol Hoa Lu turėjo sostinės statusą, niekas jos nebandė pulti. Vėliau buvo bandymų, bet ir tie buvo nesėkmingi.

Hujė. Šį miestą lietuviai pasiekė po 14 val. traukiniu, įveikę 700 km atstumą. Jis įsikūręs ant Kvepalų upės krantų. Tai etnografinis miestas su puikiu senamiesčiu, lietuviams kiek priminusi Aušros Vartus. Tai viena iš istorinių vietų, menanti Nguynų dinastijos (paskutinė dinastija Vietname, kurios valdymas nutrūko XIX a.) laikus, UNESCO paveldo objektas.

Danangas. O tada dar 4 val. kelionė mikroautobusu ir lietuviai – jau Danange, didžiausiame centrinio Vietnamo mieste, įkurtame dar Čampos karalystės laikais (II-III a.), prie Han upės žiočių.

Lietuvius čia atviliojo veikianti kurčiųjų mokykla. Apžiūrėję mokyklą, pabendravę su mokyklos bendruomene, skyrė jai šiek tiek pinigėlių, įsiamžino ant specialiai tam tikslui sukurtos sienos: apibrėžė savo plaštakas ir paliko užrašą, iš kokios šalies atvyko. Mokyklos įsteigimą, kaip teigiama, parėmė privatus JAV fondas. Visi joje dirbantys pedagogai yra kurtieji.

Į panoraminį miesto vaizdą lietuviai dairėsi nuo Danango įžymybės – Ba Na kalvų. Ant jų galima pakilti vienu iš 10 įspūdingų keltuvų. Ten juos sužavėjo skulptūra – milžiniškos rątos, laikančios Auksinį tiltą (Cau Vang), ir galimybė pasidaryti puikių nuotraukų atminčiai. Ant Nui Chua (Viešpaties kalno) viršūnės, kurios aukštis yra 1 489 m virš jūros lygio, įrengtas pramogų kompleksas visai šeimai.

Hojanas. Tai dar vienas senovinis miestas, kuriame galima pamatyti daugybę istorinių pastatų, UNESCO pripažintas Pasaulio paveldo objektu ir taip pat palikęs neišdildomą įspūdį. Miestelis, kuriame išsaugota daug senovinių gatvių, gausu žydinčių gėlių ir tradicinės Vietnamo architektūros.

Šiame miestelyje Balaišiai rado kurčių prekiautoją arbatą. Ekologiškų arbatų arbatinėje

pasilabino su dirbančiais kurčiais padavėjais. Jų darbdavys ir arbatinės savininkas – girdintis asmuo.

Dalatas. Į Dalatą mūsų herojai vyko pamatyti svečių namus „Crazy House“. Jie pripažinti kaip vieni iš 10 keisčiausių pasaulio pastatų. Bendras pastato dizainas primena milžinišką medį, kuriame yra įvairių skulptūrų, kaip gyvūnų, grybų, voro, urvų, motociklo, pianino ir kt. Galbūt į Dalatą dalį turistų atveda ir kava „Dalat“. Kai kas sako, kad būtent šiame mieste tokia kava kainuoja pigiausiai.

Dalato apylinkėse p. Lina ir Remigijus Mykolas aplankė vadinamąjį Molio tunelį, sustodami labiausiai akį traukusiose vietose. Pvz., ten, kur pastatytos dvi milžiniškos statulos, simbolizuojančios nemirtingą meilę. Taip pat grožėjosi Datanlo kriokliu.

Canto. Šį ketvirtą pagal dydį Vietnamo miestą lietuviai pasiekė autobusu. Sako, kad keliauti vertėjo. Jis garsus dėl turgų ant vandens, prekybininkai savo gėrybes pardavinėja tiesiai iš laivų. Canto žinomas ir dėl ryžių popieriaus gamybos bei vaizdingų kaimų aplink.

Phu Quoc sala. Ši sala – didžiausia Vietname. Garsėja nuostabiais paplūdimiais, aukštinu smėliu ir ramybe. Balaišiai, prieš išvykdamai namo, ją ir pasirinko poilsui. Juos sužavėjo įvairiomis spalvomis nudažyti namai. Čia vyksta kultūros festivaliai, veikia teatras, perlų fabrikas, yra muziejus. Lietuviai nepraleido progos užsukti į zoologijos sodą. Po jį keliavo autobusiuku. Matė liūtus, raganosį, neatsistebėjo, koks pastarasis didelis.

Nuotykių. Štai ir priartėjome prie pasakojimo pabaigos. Deja, su skaitytojais pasidaliname tik nedidele saujele įspūdžių. Juk nieko nepapasakojome apie L. ir R. M. Balaišių nuotykius. O jų buvo, ir ne vienas. Liko pamirštas viešbutyje ne tik p. Remigijaus lino kostiumas (toks reikalingas per karščius), bet metro kasoje – ir kreditinė kortelė, dar kitur – kompiuteris. Ar pavyko lietuviams atgauti savo daiktus? Neatskleisime. Sekite Balaišių „Facebook“ paskyrą *Remigijus Remigijus*, kvieskitės Balaišių porą į bendruomenių susitikimus ir viską sužinokite iš pirmų rankų.

(Pabaiga)

Netradicinio Šimtadienio Panevėžio kurčiųjų mokykloje akimirkos.

PKNU archyvo nuotr.

Šimtadienis kitaip

Laimutė BEINARAUSKIENĖ
Danutė KRIŠČIŪNIENĖ

Šventinė diena, pavadinta „Šimtas dienų – šimtas galimybių“, prasidėjo netradicine klasės valandėle „Taika karo metu“. „Šiandien mes, Šimtadienio organizatoriai, – taikos nešėjai. Todėl ir mūsų apranga – nekasdienė“, – paaiškino direktorė D. Kriščiūnienė. Ir pristatė klasės valandėlės vedėjus: V. Kučinskienę, Lietuvos krašto apsaugos pajėgų savanorę, ir T. Kučinską, Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų atstovą.

Svečiai klasės valandėlę pradėjo Algirdo pėstininkų bataliono filmuota medžiaga „Kario diena“. Išsamiai aptarė, kaip tinkamai turi būti sukomplektuotas išvykimo krepšys, kuris užtikrintų savarankišką išgyvenimą pirmas 72 val., ir kas jame turi būti. O turi tilpti daug.

Antroji pamoka dešimtokėms buvo nuotai-kingas žinių „patikrinimas“. Vėliau vyko gerumo pamokėlė. Pasveikinti dešimtokių susirinko

visa mokyklos bendruomenė: mokiniai, mokytojai, tėveliai, mokyklos darbuotojai. Buvo daug netikėtumų. Dešimtokės ir kvietė šokio, ir rašė linkėjimus. Iš viso buvo net 100 linkėjimų.

Nuoširdžius sveikinimus perdavė mero pavaduotoja L. Masiliūnienė, karjeros specialistė J. Dailidionienė, NVO vadovai ir daug buvusių mokytojų. Buvusi mergaičių pradinę klasių mokytoja A. Sviderskienė įteikė savo rankomis

pasiūtas širdeles. Muzikinį sportinį sveikinimą skyrė neformalaus ugdymo grupės „Noriu būti stiprus ir sveikas“ nariai (vad. V. Vanagienė).

Originaliai dešimtokės pasveikino direktorės pavaduotoja L. Bartnykienė ir LGK mokytojas, bibliotekininkas V. Glušokas. Jie pakvietė merginas LGK padainuoti imituojamą dainą. Organizatoriai pagamino dovanėlių: lino krepšelius staigmenoms susidėti, po varpelį-angelą, Šimtadienio kalendorių. Triukus demonstravo labai V. Glušokas ir M. Chovanskis. Tą dieną mergaitės tiesiog lijo sveikinimų ir dovanų lietus. Šventę vainikavo šventiniai pietūs „Šimtadienio kavinėje“.

Šia proga mokyklos edukacinėse erdvėse buvo eksponuojama Danguolės Šukienės tapybos darbų paroda „Gamtos glėbyje“. Visa bendruomenė atminčiai nusifotografavo.

Kauniečiai mokiniai neria į naujas veiklas

Jolanta BARTKUTĖ
Gintautė SINKEVIČIENĖ

Beveik esame tikri, kad kurčiųjų žiniasklaidoje pirmą kartą skaitysite apie DofE programą. O ar žino- te, kad Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre (KKNUC) šiais mokslo metais pradėjo veikti naujas Jaunųjų miškininkų būrelis? Šiandien norime apie tai papasakoti daugiau.

DofE programa. 2023 m. spalio mėnesį KKNUC pradėjo įgyvendinti DofE („The Duke of Edinburgh’s International Award“) tarptautinę programą. Esame pirmi Lietuvoje, o gal

ir visoje Europoje, pasiryžę įtraukti kurčius ir neprigirdinčius vaikus į šią programą.

Kas yra DofE? Tai – pasaulyje pirmaujanti neformaliojo švietimo programa, skirta jaunimui nuo 14 iki 24 metų. Programos esmė – įveikti asmeninius iššūkius, kurie suteiktų praktinių gyvenimiškų ir karjerai naudingų įgūdžių, ugdytų drąsą, atsakingą ir visapusišką asmenybę. Programa siūlo tris lygius: *bronzos*, *sidabro* ir *aukso*. *Bronzos lygis* skirtas dalyviams nuo 14 metų. *Sidabro lygis* – dalyviams nuo 15 metų, o *aukso lygis* – dalyviams nuo 16 metų. Visi programos dalyviai, įveikę išsikeltus tikslus ir kvalifikacinį žygį, yra apdovanojami ženkleliais ir sertifikatais.

Idėja dalyvauti DofE programoje kilo direktorei Raimondai Juknevičienei. Pirmiausia

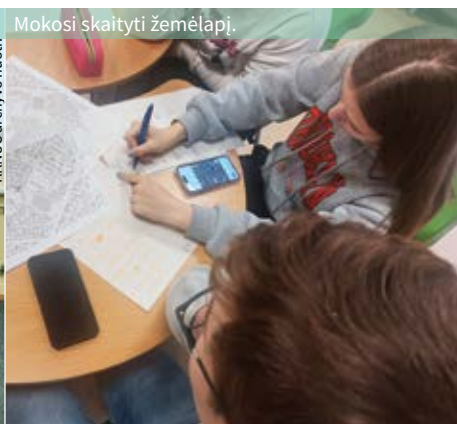
Kauno kurti mokiniai susibūrė į 2 naujus būrelius. Vienas yra žygeivių būrelis, kuriame vyksta pasiruošimas gegužę būsiančiam žygiui. Kitas būrelis – miškininkų. Vaikai jame mokosi pažinti ir rūpintis miško gyvūnais, augalais.

reikėjo suburti programos vykdytojų komandą. Programos koordinatore tapo specialioji pedagogė Jolanta Bartkutė, mokymų bei žygio vadove – socialinė pedagogė Rasa Vilimienė, o

Jaunieji žygeiviai su savo vadovais.

Mokosi skaityti žemėlapi.

Žygeivis Algirdas rodo, kaip statyti palapinę.

KKNUC archyvo nuotr.

Jaunieji miškininkai: nuo gamtos pažinimo užsiėmimų iki inkilų gamybos ir kėlimo.

mokytojas Paulius Jurjonas yra žygio vadovas.

Spalio mėnesį 8–10 kl. mokiniai buvo supažindinti su tarptautine DofE programa, jos istorija, tikslais ir veiklomis. Joje dalyvauti panorio 9 KKNUC ugdytiniai. Jiems mokymų vadovė R. Vilimienė padėjo išsikelti asmeninio tobulėjimo tikslus, motyvavo ir kartu su jais džiaugėsi pasiekimais. Nuo 2024 m. pradžios žygio vadovai Rasa ir Paulius pradėjo ruošti mokinius kvalifikaciniam žygiui, kuris bus gegužės mėnesį. Pasirengimas vyksta kiekvieną mėnesio antradienį.

Kad mokymasis būtų įdomesnis, žygio vadovai organizavo mokiniams susitikimą su žygeiviu Algirdu Pazdradzium, kuris pasidalino savo žygių patirtimi, parodė kaip susikrauti kuprinę, pastatyti palapinę, kokius daiktus pasiimti į žygį. Kovo 26 dieną DofE programos dalyviai vyko į Klaipėdą. Ten jie susitiko su žygių gide, kuri papasakojo, kas yra lyderystė, kaip tinkamai suburti savo komandą, apie gebėjimą palaikyti ryšį tarpusavyje.

Gegužės 18–19 d. programos dalyviai dalyvaus žygių savaitgalyje Bražuolės stovyklavietėje, Neries regioniniame parke. Ten bus mokomi teikti pirmąją medicinos pagalbą, susikrauti kuprinę ir inventorių DofE žygiams, įsirengti stovyklavietę ir laužavietę bei tinkamai pasirinkti maistą. Tokių mokymų, tikime, pakaks, kad mūsų ugdytiniai tinkamai pasiruoštų kvalifikaciniam žygiui.

Auga jaunoji miškininkų karta. 2023 m. rugsėjį KKNUC startavo naujas būrelis „Jaunieji miškininkai“. Nutarta siekti ugdyti vaikų žinias per patyrimines veiklas apie gamtą, aplinkosaugą.

Šiuolaikiniams žmonėms tendencingai toltant nuo gamtos, šiuo būreliu siekiama ugdyti kitokią kartą, kuri turėtų įdiegtą tvarų suvokimą apie miškininkystę, apie miškų puoselėjimo svarbą gamtai ir visuomenei. Būrelis priklauso nacionalinei Jaunųjų miško bičiulių asociacijai, kurią kuruoja Lietuvos valstybinių miškų urėdija.

Visi būrelio užsiėmimai vyksta miške. Veiklos pačios įvairiausios: nuo kūrybinių pažintinių, kuomet ugdytiniai susipažįsta su medžių rūšimis, grybais ar kita augmenija, iki socialinių iniciatyvų. Pvz., kaip pasirūpinti miško žvėrelių žiemą ar pavasarį grįžtančiais paukščiais.

Būrelio dalyviai kartu su menininku Algirdu Mačiuliu jau iš medžio konstravo ēdžias, su valstybės miško urėdijos miškininkais dalyvavo inkilų kėlimo šventėje „Paukščiai grįžta namo“, kuri vyko 35-iose Lietuvos miškuose. Buvo iškelta daugiau nei 8 000 inkilų.

Viena mėgstamiausių mokinių veiklų yra geokešingas, arba geolobiai. Tai visame pasaulyje vienas populiariausių lauko pedagogikos žaidimų, kurio metu, naudodamiesi išmaniosiomis technologijomis, dalyviai ieško paslėptų netikrų lobių. Žygio metu lavinamas vaikų loginis mąstymas, problemų sprendimo bei pastabumo įgūdžiai. Pagrindinė taisyklė – išsirinkęs vieną prizą iš lobių dėžutės, turi į ją įdėti kitą prizą.

LKNUC Mokinių tarybos vizitas Švedijoje

Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro (LKNUC) atstovai lankėsi Švedijos kurčiųjų mokyklose ir kurčiųjų įstaigose, susipažino su jų veikla. Vizitas surengtas įgyvendinant Švedijos ir Lietuvos bendradarbiavimo fondo finansuojamą projektą.

Vaida IVANAUSKIENĖ

Stokholmo įstaigose. Mūsų projekto partneriai yra Stokholmo Manilos kurčiųjų mokykla. Tai yra pagrindinė dvikalbė mokykla, kurioje šiuo metu mokosi 75 Stokholmo apskrities 6–17 metų kurti ir neprigirdintys mokiniai bei kochlearinių implantų naudotojai.

Šeimininkai lietuvačius pasitiko plačia šypsena. Mūsų gidė buvo lietuvė Aušra, dirbanti šioje mokykloje mokytojos padėjėja. Lietuvių nuostabai, su mokiniiais ten dirba net 15 kurčių ir 5 girdintys pedagogai.

LKNUC Mokinių tarybos nariai papasakojo apie savo mokyklą, Tarybos veiklas. Deja, Manilos mokyklos Mokinių taryba, kurią sudaro pradinių ir pagrindinių klasių mokiniai, negalėjo mums atsilyginti tuo pačiu. Susitikimas su jais neįvyko, nes tą dieną mokykla šventė tradicinę Vaflių dieną.

Užtat lietuvačiai kartu švedais turėjo gali-

mybę dalyvauti Vaflių žygyje, kartu spręsti ant lapų surašytas užduotis. Pasivažiinę vafliais, LKNUC atstovai toliau tęsė „turą“ po mokyklą. Sužinojome, kad pamokos trukmė Švedijoje varijuoja nuo 30 iki 60 min. Bibliotekoje sukaupia nemažai pasakų knygų, išverstų į švedų gestų kalbą. Ant vieno siauro, ilgo mokyklos koridoriaus sienos puikuojasi daugybė fotografijų, pasakojančių mokyklos atsiradimo istoriją. Visiems prieš akis esantis mokyklos metraštis mums padarė didelį įspūdį.

Švedijos sostinėje su mumis patirtimi taip pat dalinosi Stokholmo kurčiųjų jaunimo taryba, burianti gestakalbius vaikus ir jauni-

Vilniečiai kurti mokiniai lankėsi 2 Švedijos kurčiųjų mokyklose.

Susipažino, kaip ten vyksta mokymas. Pramoko švedų gestų kalbos, tarptautinių gestų.

mą nuo 6 iki 31 metų. Jaunimo taryba pagal narių pageidavimus organizuoja stovyklas, šventinius užsiėmimus, kursus ir kitą veiklą, turi ir specializuotų veiklų įvairioms tikslinėms grupėms. Stokholme taip pat veikia Kurčiųjų jaunimo klubas, 4 dienas per savaitę organizuojantis visiems 12–17 metų jaunuoliams turiningą laisvalaikį po pamokų. Klubas neturi savo barą.

Apsilankėme Švedijos kurčiųjų jaunimo asociacijoje.

Manilos kurčiųjų mokyklos muziejus – koridoriuje.

Maniliečių sveikinimas mums.

Prie Manilos kurčiųjų mokyklos.

LKNUC Mokinių tarybos vizitas Švedijoje

→ Vyko susitikimas su Švedijos kurčiųjų draugijos (SDR) atstovais. Ją sudaro 44 šalies rajonų organizacijos, asociacijos ir skyriai. SDR buria 3554 narius (2022 m.). Šiuo metu viena didžiausių draugijos problemų – gestų kalbos vertėjų skaičiaus mažėjimas privataus sektoriaus įmonėse. SDR taip pat siekia, kad už vertimo paslaugas mokėtų valstybė.

Švedijos kurčiųjų jaunimo asociacija (SDUF), burianti apie 900 narių, nuostabino veiklos užmojais. Bendradarbiauja su Skandinavijos šalių kurčiųjų jaunimo organizacijomis, kasmet organizuoja bendrus susitikimus, tarptautinius mokymus, stovyklas ir kt. Lietuviams buvo ko iš jų pasimokyti, gavo daug gerų patarimų, kaip stiprinti organizacijas.

Erebru mieste. Lietuvos atstovus Erebru (šved. Örebro) mieste veikianti ir apie 150 1–10 klasių mokinių iš visos Švedijos priėmusi Birgitos kurčiųjų mokykla tiesiog sužavėjo. Mokyklą sudaro 4 pastatų kompleksas: pradinė, pagrindinė mokykla, valgykla, sporto ir renginių salė. Net keturiose skirtingose miesto vietose įrengti mokyklos bendrabučiai. Mokiniai į mokyklą ir iš jos važiuoja autobusu arba taksi.

Erebru yra 3 vidurinės mokyklos, kuriose mokiniai įgyja įvairių profesijų. Įdomu, kad jose dirba beveik vien kurtieji pedagogai. LKNUC atstovai lankėsi viename iš bendrabučių, kuriame įsikūrę mokiniai, lankantys kurtiesiems ir neprisigirdintiems pritaikytą vidurinę mokyklą. Kiekvienas ugdytinis čia turi savo kambarį su virtuvele, dušu. O valgomojo, biliardo zonos, kino ir kultūrizmo salės yra bendros mokiniams ir darbuotojams.

Iš mokyklos vykome į Erebru savivaldybę, kurioje dirba kurčias specialistas, aptarnaujantis kurčiuosius. Mums tai buvo įdomi patirtis – juk Lietuvoje tokių darbuotojų savivaldybėse nėra.

Po to mūsų laukė dar vienas vizitas į Erebru apskrities kurčiųjų asociaciją. Jos prezidentė papasakojo apie veiklas (jos panašios į organizuojamas Lietuvoje), visi diskutavome rūpimais klausimais.

Vizito metu Mokinių tarybos nariai ne tik turėjo galimybę apžiūrėti ugdymo įstaigų ir organizacijų patalpas, pamatyti kurčiųjų darbo vietas, sužinoti daug naudingos informacijos, bet ir ugdėsi įvairias kompetencijas. Jie įgijo švedų gestų kalbos pradmenų, lavino bendravimo tarptautine gestų kalba įgūdžius, stiprino bendradarbiavimo bei viešojo kalbėjimo įgūdžius. 4 dienų intensyvus vizitas praėjo labai greitai, turiningai, LKNUC Mokinių Tarybos nariai, grįždami į Lietuvą, dar ilgai kalbėjo, kaip jie galėtų prilygti švedams.

Ugdytinius kelionėje lydėjo LGK mokytoja V. Ivanauskienė, Mokinių tarybos kuratorė, ViKJO pirmininkė Simona Šekurovaitė.

Lankėmės viename iš Erebru mokyklos bendrabučių.

Erebru kurčiųjų asociacijoje diskutavome.

Stokholmo kurčiųjų jaunimo klubas turi net savo barą.

O čia – jaunimo klubo laisvalaikio erdvė.

V. Ivanauskienės nuotr.

Akiratis

Indeksas 0002
UŽEIKITE, SKAMBINKITE, RAŠYKITE
Šv. Kazimiero g. 3, LT-01303 Vilnius
Telefonas pasiteirauti (8 5) 261 5593
El. p. redakcija@lkd.lt

Redaktorė Nijolė KRASNIAUSKIENĖ
ISSN 1648–5882
Maketavo
Judita ŠPOKAUSKIENĖ

Ofsetinė spauda. 2 sp. l.
Tiražas 600 egz.
Spausdino BĮ UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B LT-09109 Vilnius
Užsakymas 60281